

נראדה אור

פרשת ויחי תשפ"ב
גליון צו שנה ג
באר רבתיק מלעכוויטש קוידעני

{ שניני אור }

עומדות היו רגלנו בשערי ימי השובבי"ם ימים המסוגלים לחלץ את תשוקות הגוף שנסקעו בחומריות ולרוממם לתשוקה רוחנית לקל חי. היצר עומד וטוען תמיד כי משיכת הגוף לחומריות חזקה מאיתנו עד כי אין בכחנו להתגבר נגדה, האמת שצדק גדול יש בדבריו, הכיצד יתגבר אדם חומרי על משיכה הטבועה בעצם מציאותו, אכן אלמלא ניתנה לנו התורה לא היתה לנו תשובה נגדו.

כך מסופר על משכיל רשע שנגש לאחד מגדולי ישראל וטענתו בפיו: אומרים אתם שבכח האדם להתגבר על יצרו, הלא אמרו חז"ל בענין אשת יפת תואר שהתירה התורה, כי אם לא נתיינתה לו ישאנה באיסור, הרי שאין בנו כח נגד נסיונות היצר.

נענה הגדול ואמר: אדרבה מדברים אלו מוכח שלא כדברך, מכך שדבר זה בלבד התירה התורה כיון שאין בכח האדם להתגבר, הרי שכל שאר הדברים שנאסרו יש בנו כח להתגבר עליהם, כי אם לא כך היתה התורה מתירה אף אותם.

מהיכן אכן הכח להתגבר - מהתורה הק', כך מפרש כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בשם ספה"ק דברי הגמ' (סנהדרין לו.) שאמר ליה הוא מינא לרב כהנא אפשר אש בנעורת ואינה מהבהבת - הכיצד יתכן שלא ישרף אדם באש תאוותיו, אמר ליה התורה העידה עלינו וכו', התורה היא זו הנותנת בנו כח לעצור את האש.

נקודה אחת מחובתנו לחדד את האש לא ניתן לכבות, מדות התשוקה והתענוג טבועות בעצם מהותנו ולא יתכן לבטלם, לא מציאותי לחיות ללא תשוקות ותענוגים, תפקידנו אי"כ אינו לכבות את התשוקה אלא לנתבה למקום הנכון.

יסוד זה נדרש רבות בבית מדרשם של רבתיק"ל כי הדרך היחידה להמנע מתענוגים גשמיים היא רק ע"י תענוג רוחני, העולם עומד אויף ליכטיגע דאווענענס און אויף ליכטיגע לערנענס - מאמר מרן הלעכוויטשער, ונשנים הדברים שוב ושוב בשיחות כ"ק אדמו"ר שליט"א - את מדת התשוקה יש לרומם להתשוקק לא-ל חי.

אמנם היו שניסו לעצור את מדת התשוקה לגמרי אך למעשה הפסידו בשתי החזיתות, עסקם בתורה ומצוות נעשה ללא תשוקה ותענוג ואילו בעסקם בעניני עוה"ז סוף כל סוף התפרץ הגוף ודרש את שלו, חושך מגרשים עם אור שנו רבתיק"ל.

לכך אכן עיקר עבודת ימי השובבי"ם ביגיעת התורה באהבה, התורה נקראת איילת אהבים ויעלת חן - משנן תמיד אדמו"ר שליט"א, בכחה נעתיק את אהבותינו והנאותינו לצד הקדושה.

כך שנו במדרש (במדבר יב, ג, א) אף צדיקים יש להם תאוה ומה תאותם, הקב"ה.

{ דברות קודש }

מלחמה תמידית לזיכוכ הלב והאברים

יעקב אבינו זיכך אף את אבריו והחיל עליהם שמו ית' כזאת היתה מדת יעקב אבינו כדאיתא במדרש (ב"ר סט, א) שאמר יעקב אבינו ע"ה צמאה לך נפשי כמה לך בשרי (תהלים סג, א), כשם שנפשי צמאה לך כך רמ"ח אברים שיש בי כמהים לך, ולכן בלכתו לבית לבן אחרי שידע כי יוצא עתה מבית יצחק אביו ומבית מדרשם של שם ועבר לעסוק בעניני עוה"ז, היתה בקשתו אם יהיה אלקים עמדי וכו', ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש וכו', והיה ה' לי לאלקים (בראשית כח כ-כא), פירש"י שיחול שמו עלי מתחלה ועד סוף, היינו שאף בעוסקו בעניני החומר יחול עליו שמו יתברך.

תכלית הבריאה מלחמת היהודי עם יצרו - לשמור את אבריו בקדושה

על זאת צריך איש יהודי לתת דעתו תמיד שעיקר תכלית בריאתו - על כן אברים שפלטת בנו ורוח ונשמה שנפחת באפנו ולשון אשר שמת בפניו הן הם יודו ויברכו וישבחו, ויש לו לשמור אבריו לבל יתגשמו בעוה"ז והיו כלים זכים לקבל אורו יתברך. כי אברי האדם הגשמיים מקבלים חיותם מהאברים הרוחניים, ובאם נחסר ל"ע בקדושת אבריו נפגם אותו אבר ואינו יכול להרגיש בו חיות הבורא יתברך. הן אם פוגם בדבר עבירה ל"ע, והן אם משתמש בעניני עוה"ז שלא כפי תכלית בריאתם לגלות בהם אורו יתברך, אלא נמשך רק אחר לבוש החיצוני. וביותר אם פוגם במחל"ע אשר על ידי זה נאבד ממנו הדעת, ושוב אינו יכול אפילו להתבונן ברוממות הקל ומהות מצוותיו, וממילא אי אפשר שיקבל חיות דקדושה.

אמנם אף אם אינו בשלמות המדרגה להיות טהור ומזוכך לגמרי לא יתיימש במלחמתו עם יצרו, כי אם מתמודד ונלחם ביצרו אף אם אינו מצליח תמיד ממלא בזה תפקידו ועושה רצון יוצרו, כדכתיב (תהלים כ, ד) אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח - בעצם היותי במצב מלחמה בוטח אני. אבל אם מתיימש ומחליט ללכת בשרירות לבו ח"ו זהו הגרוע ביותר, שנשמתו נשקעת יותר ויותר בחומריות עוה"ז והוא בחי' גלות השכינה.

דימשך בעמוד הבא <<<

ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים (מט, א).

ברש"י ביקש יעקב לגלות את הקץ ונסתלקה ממנו שכינה והתחיל לומר דברים אחרים.

בגמ' (פסחים נו.) אמר רשב"ל ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין ונסתלקה ממנו שכינה, אמר שמא ח"ו יש במטתי פסול וכו' אמרו לו בניו שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבנו אלא אחד, באותה שעה פתח יעקב אבינו ואמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, אמרי רבנן היכי נעביד נאמרוהו לא אמרו משה רבינו לא נאמרוהו אמרו יעקב התקינו שיהו אומרים אותו בחשאי.

בריש פרשתו ויחי יעקב בארץ מצרים וגו' (מז, כח), וברש"י למה פרשה זו סתומה לפי שכיון שנפטר יעקב אבינו נסתמו עיניהם ולבם של ישראל מצרת השעבוד.

ג' חלקים במצוות המעשה בפועל, ההתבוננות במח והתפעלות הלב תכליתם לעדן ולזכך את אבריו הגשמיים היום בלילה מתחילים ימי השובבי"ם, שמונה שבועות שבהם פותח השם יתברך לבני ישראל שערי בינה שערי תשובה. וענין תשובת ימים אלו כי הנה בעבודת הבורא יש שלשה חלקים, בכל מצוה שמקיים האדם כלבישת ציצית והנחת תפילין וכן בלימוד התורה יש חלק המעשה בפועל. ויש חלק המחשבה שהוא התבוננות במהות המצוה ותכליתה, והתבוננות זו במח מקום משכן הנשמה, אשר מצד עצם טבעה משתוקקת להשם יתברך. והחלק השלישי הוא הרגשת אהבה ודבקות בקיום המצוה והרגשה זו בלב אשר הוא חלק מאברי הגוף.

ותכלית קיום המצוות שלא יקיימם במעשה בלבד ואף לא בהתבוננות במח במהותה ומעלתה בלבד, כי אם מתוך הרגשת אהבה ושמחה בלבם בגודל זכותו לקיים רצון קונו, ועל ידי הרגשת הלב תתפשט קדושת המצוה באבריו לטהרם ולזככם עד אשר יהיו במצב נעלה יותר, שאף בבואו לעסוק בענינים גשמיים לא יפיר מדבקותו בהשם יתברך, כי זהו כל תכלית בריאת האדם בעוה"ז שימשיך חיות רוחנית אף באבריו הגשמיים על ידי תורה ומצוות.

חיות התורה באדם הוא ע"י האמונה

מה שאמרו חז"ל (תענית ה:) יעקב אבינו לא מת, ודרשו על הפסוק (בראשית כח, ד) לך ולזרעך [בגמ' דרשוהו מהפסוק (ימיה ל, י) 'אתה אל תירא עבדי יעקב נאם ה' ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים' - מקיש הוא לזרעו], מה זרעו בחיים, אף הוא בחיים. ואמר כי יעקב הוא בחינת תורה כמו שכתוב (מכה ז, כ) תתן אמת ליעקב, וכמו שאנו אומרים אשר נתן לנו תורת אמת, וזרע הוא אמונה כמו שדרשו חז"ל (שבת לא.) על פסוק (ישעיה לג, ו) והיה אמונת עתיך, אמונת זה סדר זרעים. ואמר מי שלומד תורה עם אמונה שהוא מאמין אמיתי, אז תורתו הוא בחינת חיים נצחיים. וזה הפירוש יעקב אבינו שהוא התורה לא מת, אבל באופן מה זרעו בחיים, היינו שיש לו אמונה אז אף הוא בחיים, אבל אם חס ושלום אין זרעו בחיים, אז חס ושלום אין שום חיות בתורתו, ודפח"ח.

כ"ק מרן אדמו"ר הצעיר זי"ע, אמרי יעקב - י"ז אב תרע"ו

מלחמה זו היא תכלית מעשי שמים וארץ, כי הלא יש לו להשם יתברך משרתים וברואים העושים רצונו בכל עת, הללו את ה' מן הארץ תנינים וכל תהומות אש וברד שלג וקיסור, בראים אשר אין בהם אלא נפש בהמית ופוחת מכך וכולם עושים רצונו יתברך תמיד ללא שינוי, וכל עיקר תכלית בריאת האדם שאע"פ שיצרו מתגבר ומנסה להכשילו נלחם בו ואינו נכנע תחתיו.

על זאת יבקש ויתחנן האדם בתפלתו והסר ממנו אויב, כי **האויב הגדול ביותר הוא היצר הנמצא בחלל השמאלי** שבלב, ומבקש להכשילו ולהטביעו ל"ע בחומריות עוה"ז ותאוותיו. ואפילו ניח לו לעסוק בתורה, עיקר מלחמתו שלא ישפיע בו הלימוד לזכך אבריו, וכאשר יבין זאת יבקש באמת ופועלני מיצה"ר וילחם בכל כחו שלא להתפתות אחריו, ויתן דעתו כי **די ביצה"ר שניתן בו משעה שנולד** אשר בכל עת ובכל שעה מתגבר ואינו נותן מנוחה בעבודת הבורא, ומדוע יוסיף בעצמו ענינים נוספים מחמדות הגוף אשר לא היו עד עתה להלחם אף בהם עם יוצרו.

יעקב אבינו ביקש להשפיע לדורות הבאים שיתגלה כבודו ית' בעולם הגשמי

זה אשר היה אצל יעקב אבינו שבקש לגלות לבניו קץ הימין, פירש"י (פסחים טו) שיחזיר ימינו לבניו שהשיב אחר ימינו מפני אויב. בחי' ימין הוא גילוי כבוד מלכותו יתברך בעולם שיכירו הכל וידעו שאף במציאות הגשמית אין עוד מלבדו, אשר בזמן המקדש היה זה גלוי ובעת הגלות נסתר ובזמן הגאולה יתגלה שוב, והכרה זו נפעלת ע"י עבודת בני ישראל בזיכרון האברים אשר על ידי זה נתגלה חיותו יתברך במציאות הגשמית, **בזוה תלוי קץ הגאולה** שכאשר יבוא כולם לזיכרון האברים בשלמות יבוא משיח צדקנו ונאכלנו.

בקש יעקב לגלות לבניו הימין, שיכירו כבוד מלכותו יתברך בעולם הגשמי, ונסתלקה ממנו שכינה אמר שמו ח"ו **יש במטתי פסול**, אף שודאי ידע שכל בניו שבטי י-ה צדיקים וישרים, מ"מ מחמת שהיה הוא עצמו בדרגת זיכרון האברים באופן שנתגלה כבוד מלכותו יתברך בשלמות בגוף הגשמי, סבר שמו אף שמצד המחמאמינים בשלמות בהשם יתברך, שמו אינם בשלמות מצד זיכרון האברים ולכן אין יכול להתגלות קץ הימין שהוא כבוד מלכותו יתברך בעולם הגשמי. אמרו לו בניו שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבנו אלא אחד שכפי שאצלו מיוחדים הלב והאברים הגשמיים להשם יתברך כן הוא אף בלבם.

הבין יעקב שסילוק השכינה נעשה מחמת דורות הבאים שלא יעמדו בדרגה הראויה לגילוי מלכותו יתברך בעולם הגשמי, פתח יעקב אבינו ואמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, וזוה נתן כח לדורות אחריו לגלות כבוד מלכותו בעולם. אמנם משה רבינו ע"ה לא אמר בשכמל"ו, כי בזמן הזה כאשר עדיין לא בעת התיקון השלם אין גילוי כבוד מלכותו בשלמות, ונצרכים תמיד למלחמה ביצה"ר המסמא עיני בני אדם. וזהו גם הכונה במש"כ שכיון שנפטר יעקב אבינו נסתמו עיניהם ולבם של ישראל מצרת השעבוד, שהאברים נתונים בשעבוד היצר ונצרכים ליגיעה רבה לגלות בהם אורו יתברך. אמירת בשכמל"ו בחשאי כי הרצון הפנימי והאמיתי של כל אחד לקדש שם כבוד מלכותו בחיי הגשמיות

אמרי רבנן היכי נעביד וכו' התקינו שיהו אומרים אותו בחשאי, כי אף אם עתה איננו יכולים לבוא לגילוי כבודו יתברך בשלמות, מ"מ רצונו האמיתי בפנימיות הלב לבוא לכך, ומתוך רצון זה הננו מתגברים ונלחמים לזכך ולקדש אברינו אף שאיננו זוכים לשלמות הזיכרון.

זהו ענין ימי השוב"ם שיפתח האדם פתח לקדש עצמו לכל הפחות ברצון ובמעשה קטן מצידו, וזוה יזכה להגביר אור הנשמה על הגוף הגשמי ולזכך תשוקות לבבו ואברי גופו. ובדורות אלו שהנסיונות קשים ביותר אף מעשה קטן נחשב מאד מאד, ואולי אף יותר מנעשים גדולים שנעשו בדורות מלפנים. יעזור השם יתברך שנזכה לידבק בו ולקדש אברינו ולבנו, ונזכה לתשובה אמיתית ולביאת משיח צדקנו במהרה בימינו.

רעוא דרעיון ויחי תשע"ו

מאורי אור

פרשת ויחי באור רבותינו

הארת הבעש"ט הק' ותלמידיו בעבודת עשה טוב בדורות האחרונים

ועל פי הדברים הנ"ל האיר ה' בשכלי ענין פלוגתת יעקב אבינו ע"ה עם בנו יוסף הצדיק ע"ה, כי הלא דבר הוא שהרע מאד בעיני יוסף מה שעשה אביו כן, ולמה נקרא שמה תורה שמורה דרך בעבודת ה', ומסתמא יש בזה ענין ונפקא מינא גדולה בעבודת ה' יתברך שמו. ונראה לפענ"ד, כי מנשה לשון שכחה, כמו שכתוב (בראשית מא, נא) כי נשני, גם לשון גיד הנשה, שנשה ממקומו, וזה מורה על ענין סוד מרע, שצריך לשכוח את הרע וצריך לנתק ולסלק עצמו מהרע. ושם אפרים מורה על לשון התגברות והוספה בעבודת השי"ת, וכמו שכתוב (בראשית מא, נב) כי הפרני, לשון רבוי. והנה בודאי כל אחד היה עסק עבודתו לפי שמו, וכמו שפירש הבעש"ט ז"ל על פסוק (בראשית ב, ט) וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו. והנה עבודת יוסף היה כסברת בית שמאי, כי יוסף הוא בחינת צדיק יסוד עולם שנוטה אל הדינים, כידוע לידועי חן, יצחק ק"ץ ח"י, והבן, על כן סברתו כי מנשה הבכור, כי זה ההתחלה והעיקר לעסוק בסוד מרע, בבחינת נשיה מהרע. אבל יעקב אבינו ע"ה מידת הרחמים שנוטה אל החסד כידוע לידועי חן, לא רצה בזה. אלא אפרים הבכור, להפרות ולהרבות בעבודת השי"ת וממילא הרע נופל.

וזה אשר האירו לנו רוח אפינו קדש הקדשים רבן של כל בני הגולה רבי ישראל בעש"ט נ"ע ותלמידיו הקדושים, כי עד ימיו היה עיקר העבודות בסיגופים ותעניתים ובשכירת החומר והרע, אבל הוא דרך קשה מאד ובעוה"ר נתגברה החולשה בעולם. גם הוא דרך מסוכן מאד, ויכול לירש תרתי גיהנם, ובפרט כעת בהתגברות הקליפות, והבן. גם הוא דרך ליחידי סגולה, אבל אינו שוה לכל נפש, והרבה נשתקעו בהרע ח"ו מחמת שלא רצו לקבל עליהם קושי העבודה. על כן ריחם השי"ת על כלל ישראל ועיר וקדיש משמיא נחית אור ישראל וקדושו, וללהב יצא להלהיב את לבות ישראל לאביהם שבשמים, וזקוקין דנורא ובעורין דאשא נפקו מפומיה, וכל ניצוץ מתחלק לכמה טעמים, עד שתלמידיו ותלמידי תלמידיו יצאו למאות ולאלפים, חברו חבורים עד אין שיעור בכמה אופנים שונים ודרכים מתוקים בעבודת השי"ת, ובאהבה ויראה וכולם ממקום קדוש יהלכון ממקור ישראל. אשר בקל להישראלי הרוצה לגשת אל העבודה להתגבר בעבודת האל, וממילא הרע נופל. וזה שאמר יעקב אבינו ע"ה (בראשית מח, ט) ידעתי בני ידעתי גם הוא יהיה לעם וגם הוא יגדל, כי כמה יגדלו על ידי זה הדרך. ואולם אחיו הקטון יגדל ממנו וזרעו יהיה מלא הגוים, וכמו שאיתא באגרת הבעש"ט ששאל למשיח אימתי אתי מו, והשיב לו כשיתפרסם תלמודך בעולם וכו', עיי"ש. ומה שקראו אחיו הקטון, כמו שאמר הקב"ה (חולין ס) עתידין צדיקים שיקראו על שמך, יעקב הקטון, דוד הקטון, ובאמת הבעש"ט היה בחינת דוד כידוע.

הלכל, כל מי שחש על נפשו ילך בדרך הבעש"ט, וידבק בתלמידיו ההולכים בדרכיו וישתה בצמא את דבריהם הנאמרים באמת בכתב ובעל פה, וידבק בהם ובכל מנהגיהם הישרים, והפורש מהם כפורש מן החיים. הרחמן יטהר את לבנו לעבדו באמת.

רבינו הגה"ק מוה"ר שם מבראין זי"ע, דברי שלום דרוש לחנוכה ביאור אמירת פסוק גד גדוד וכו' קודם השינה

גד גדוד יגודנו והוא יגד עקב (בראשית מט, ט). איתא בספרים (פרע"ח שער קרי"ש שעה"מ פ"א) כי זה הפסוק מסוגל לאמר קודם השינה. ויש לבאר כי זה הפסוק מספר ש"י, ואיתא בכתבי האר"י ז"ל (שם) כי הש"י עולמות מתחלקים לשני חלקים, או"ר מימינא ק"ג משמאלא. כי יש שני בחינת צדיק, צדיק מעיקרא, וגם אם אפילו ח"ו קילקל אך אחר התיקון מקרי צדיק וזה מאמר חז"ל (עוקצין פ"ג מ"ב)

עתידי הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות. והנה הצדיק מעיקרא כתיב בו (תהלים צו יא) אור זרוע לצדיק. והבחינה הב' קודם התיקון נשאר ק"ג הוא מספר עגל משמאלא, רק אחר התיקון נעשה מספר מנחה בגימטריא ק"ג, וזהו (דברי הימים א טז, כט) שאו מנחה ובואו לפניו.

והנה בזה הפסוק יש תיבת יגודנו, כי הג' תיבות הראשונות גד גדוד יגודנו מספר ק"ג, ותיבות אחרונים והוא יגד עקב הוא מספר ר"ז או"ר. וזהו (ברכות לד) מקום שעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם עומדין. וכונת הפסוק רומז לזה, כידוע מספרים כי העיקר אם ישראל מקדש המחשבה הכל הולך אחר המחשבה, וי"ד על שם המחשבה נאמרה, כי אם מקדש המחשבה להתקשר ביחידו של עולם אז מקדש כל איבריו וגידיו אחר המחשבה. ואיתא בגמרא (שבת קד.) אתו דרדקי האינדא לבי מדרשא ואמרו מילי דאפילו בימי יהושע בן נון לא איתמר כוותייהו, מדוע דוקא מימות יהושע, על שם כי הוא גם כן נקרא נער (שמות לג, יא), [נער רומז על היסוד, וזה"ק וישב קפב]. ודרשו גד גומל דלים, וגם בזוהר הק' איתא (פרשתן רמד: ג) יהיב וד' לקיט היינו הג' משפיע תמיד להד'.

ועל זה מרמז הפסוק גד, היינו שישפיע תמיד למקום הקדושה ולא לזולתה שלא יאחזו בו חיציניים ח"ו. והאיך יוכל להיות זאת, העיקר אם מקדש המחשבה, ואם פוגם המחשבה אז הי"ד נתחלק לשנים ונעשה ו-ד' ונעשה ח"ו פירוד בין הדבקים ומאתון גד נעשה ג-ד, ואם אינו מתקן אז נעשה גם כן יגודנו, מאי גוד מחיצה (ע"י ב"ב ג, ג), ונעשה ח"ו מסך המבדיל, וזהו סוד הנה זה עומד אחר כתלנו (שה"ש ב, ט). ונעשה מעצמנו התיקון לזה, והוא יגד עקב - ענוה, שישבר את לבו בהכנעה וענוה ומקבל את המחשבה ומקבל היוד בראשונה, אז נעשה אתון יגד, יוד המחשבה וגד השפעה מג' לד' בלתי שום פירוד ונכלל הכל להקדושה.

מרן אדמו"ר מוה"ר א זי"ע

מעלת התפלה על קבר רחל אמנו

ואקברה שם בדרך אפרת (מח, ז).

עכשיו שמעתי שנוסעים לקבר רחל אמנו לתפלת שחרית ובוודאי שם המקום להתפלל גם על גשמיות בני חיי ומוזני וכל משאלות הלב שמבקשים בנים מאמם.

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, מכתב קודש כ"ד ניסן תשפ"א לחבורת הבהורים לקראת נסיעה לקבר יהושע בן נון. [בתחילת המכתב האריך כ"ק אדמו"ר שליט"א במעלת התפלה על ציונו בתמנת הרם על הצלחה ברוחניות].

כ' טבת - יוד"ק הרמב"ם זי"ע

הרמב"ם מביא את ספרו אל הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע

היה זמן שהרה"ק ר' אלימלך מליז'ענסק לא היה לומד את ספרו של הרמב"ם ז"ל, הרמב"ם שבעלמא דקשוט היצר לו שהרב הקדוש הזה אינו לומד בספריו, נגלה אליו בהקיץ ושאלו על מה ולמה. עני אנכי - השיב לו הרה"ק אלימלך ואין ידי משגת לקנות את הספרים הללו. אני אתנן לך - אמר לו הרמב"ם והביא לו את ספריו, והרה"ק ר' אהרן מקאידיאנאו אמר שהוא ראה את ספרי הרמב"ם הללו.

כתבי היסודים נאמנים, ליקוטי רשימות ומעשיות

- כפר הב"ד תשע"ה עמ' מב

מרן אדמו"ר מוה"רה"ד זי"ע

מתפלל על הציון הקדוש

ב"ה יום ה' כ' שבט תשי"ג פה טבריא עיה"ק... הנה הייתי היום על הציונים הקדושים של הרמב"ם ושל"ה הקדוש וה"ר יוחנן בן זכאי ותלמידיו זי"ע... יה"ר שאפעול ישועות ורפואות ושמחות וכל טוב.

מתוך מכתב כ"ק מרן אדמו"ר מוה"רה"ד זי"ע לבני ביתו

הרה"ק רבי שלמה זלמן מלידא זי"ע מגדולי תלמידי רבוה"ק מלעכוויטש קוידניוב זי"ע

י"ז טבת תרי"ט

ולתחיל לספר מהם תקצר היריעה מהכיל, אך מכירין אנו כח הארי ממרבעתיה דליה. גדולי התלמידים אשר היו לזקני הקדוש מלעכוויטש כידוע לכל המון ישראל שבמקומינו, ומהם כמה וכמה שהיו מוחזקים לבעלי רוח הקודש וגילוי אליהו ז"ל.

רבינו הגה"ק מוהר"ש מבראהין זי"ע, הקדמה לספח"ק 'דברי שלום'

צו זיי שטעלן קעגן משיח - יש אצלנו עשרה עניים שלא אבוש להעמידם לפני הגואל צדק שיבוא במהרה בימינו'.

על הטוב יזכר שמו של ידידינו הרב משה ישראל פרוכטר הי"ו, שמגלוינו הותיק 'נחלי אורה' נלקח שאבנו חומר רב למאמר זה.

כח הארי

הרב הקדוש רבי שלמה זלמן איוואנסקי נולד בשנת תקנ"א לאביו הגאון המפורסם רבי אליהו הינדס זצוק"ל, מחשובי תלמידי החכמים שבוילנא רבתי בחיי חיתו של הגאון החסיד המפורסם מוילנא, רבי אליהו שימש כמורה צדק בוילנא כחמישים שנה ואף למד 'חברותא' עם הגאון מוילנא, בני העיר ווילנא החשיבו והעריכו עד מאד את רבי אליהו, ביטוי לכך ניתן לראות באגרת ה - ח' שהוציאו גדולי ווילנא נגד דרך החסידות שרבי אליהו היה החותם השני מיד לאחר הגרי"א, אף מקום קבורתו בשכונת לציונו של הגרי"א.

ביום מן הימים פתחו חסידי ותלמידי רבינו הס"ק בית מדרש בעיר ווילנא בשולחן ערוך העירוני סמוך ונראה לבית מדרשו של הגרי"א - דער ווילנער גאון'ס קלויז, מובן שרבי אליהו הינדס - בהיותו מנשואי הפנים שבעיר ומגדוליה, לא דרך על מפתנה של בית החסידים ואף אסר על בנו כניסה לשם, הבן קיים את ציווי אביו ואף עם ידידיו ש'נתפסו' לדרך החסידות לא המשיך עוד את קשריו, אך לא ארכו הימים ורבי שלמה זלמן רואה כי לא כצעקתה, ומתוך שחסידיים הם הרי שתורתם מתברכת פרה ורבה, מלאכתם מלאכת שמים משתמרת ומשמרת, רבי שלמה זלמן היה מביט על תורתם ותפילתם וירא כי טוב הוא.

כך היה משך תקופה ארוכה עד שגמר בדעתו להצטרף אל עושי המלאכה בבית המלך ולאור באור החיים, נקודת חיות העבודה לא נתנה לו מנוח והפך הוא לחסיד, ממה יאמרו לא חשש הוא, נכנס לבית מדרש חסידי לעכוויטש והפך הוא לחסיד מן המניין, החל לנסוע הוא אל הס"ק רבי מרדכי מלעכוויטש שקירבו וחיבבו ביותר.

הרנה עברה במחנה כי בן הדיין העילוי והמתמיד נעשה לחסיד 'רח"ל', אביו קרע קריעה וישב שבעה במנהגי אבלות כעל בן היוצא לתרבות רעה, לא זו בלבד אלא הוסיף עוד שבעה ימים אחרים באמרו שאם על שריפת הגוף צריך לשבת שבעה ימים הרי שעל שריפת נשמה יש לשבת י"ד ימים, לאחר קומו מאבלו גמר בדעתו כי לדידו אין בנו קיים עוד ואינו חפץ להכירו.

בני העיר, שכבוד אביו הגדול וצערו נגע להם ביותר, החלו רודפים אותו ויורדים לחייו, צרו צעדי של רבי שלמה זלמן מלכת ברחובות ווילנא, אך בלעכוויטש - שם מצא מנוחה לנפשו, מאמר הקדוש הראשון ששמע הוא ממרן הס"ק היה 'מקשה אחת - זהב טהור, איין שווערע זאך איז א ריינער

גילדן - דבר אחד קשה, זהב טהור הוא! הדברים נכנסו בליבו של רבי שלמה זלמן כשמרגיש שדיבורי הקודש מכוונים אליו וקשייו בעיר מכותרת.

באופן אחר נמסר כי רבי שלמה זלמן שמע ממרן הס"ק 'מקשה אחת זהב טהור' - סאי"ז א שווערע זאך צו פארדינען א ריינע מטבע - דבר קשה הוא להרוויח מטבע בנקיות ויושר. מסופר כי לאחר תקופה שהיתה פרנסתו דחוקה עד מאד התרצה הפריץ להשכיר להרה"ק פונדק שממנו יוכל להרוויח די מחסורו, אמנם בקרב כלל ישראל היתה שנה זו דחוקה עד מאד בפרנסה, כעבור שנה כבר לא אבה הוא לקחת את הפונדק באומרו כי במשך השנה החולפת חלפה בליבו מחשבת שמחה על היותו בעל פרנסה הגם שאחרים לא, ובנצרו בליבו את מאמרו קדשו של מרן אמר כי אחר מחשבה זו כבר אי אפשר לומר כי 'ריינע גילדן הוא'.

קשייו גברו והלכו בעיר עד שגמר בדעתו לעבור לעיירה לידא הסמוכה, שם כבר היתה עדה נכבדה של חסידי לעכוויטש ושם היתה לו הרווחה, משך כל הדורות - עד עלות הכורת על יהדות אירופה זכתה העיר לידא והיתה למטרופולין של חסידי לעכוויטש קוידניוב, כשצאצאי רבי שלמה זלמן - משפחת איוואנסקי מפארת את העיר ואת עדת חסידי קוידניוב שבה, אף רבינו ה'דברי שלום' כיהן בה כרב אב"ד משך תקופה מסוימת.

ישמח האב ביוצא חלציו

שלוש שנות אור זכה הרה"ק להסתופף בצל רבינו הס"ק עד להסתלקותו לשמי רום בי"ג שבט תק"ע, אזי קיבל יחד עם כל התלמידים את מרותו של רבינו נח זי"ע, כאשר היה באמנה אתו בעמדו לפני האב כן עמד לפני הבן הקדוש באימה ביראה ובביטול. באחד מן הימים - בשנת תקפ"ט קרא רבינו נח לתלמידו ושאלו האם ביקר לאחרונה אצל אביו, הרה"ק התפלא על שאלה זו והפסיר לרבינו נח ז"כי אין יודע הרבי שאביו אינו רוצה להכירו?! רבינו לא השיבו מאומה.

לאחר תקופה שוב פנה אליו רבינו נח ושאלו האם נסע כבר לאביו, רבי שלמה זלמן לא ידע להשית עצות בנפשו בידיעתו כי אין חפצים לראותו, אך לכשפנה אליו רבינו נח בשלישית הבין כי לא דבר ריק הוא ממנו, קם ונסע הוא וילנא, בהגיע אל בית נעוריו - בית הוריו נכנס הוא מהדלת האחורית, הדלת פנתה אל המטבח, בה בעת עמדה אמו ועסקה בבישוליה, האם שראתה את בנה הסורר בביתה חפצה להקים קול זעקה ולגרשו מן הבית, אך רבי שלמה זלמן בחכמתו פייסה והראה לה כי עדיין בצדקו הוא עומד, לא הפחית ממשנת תלמידו ואדרבה, רק הוסיף חיילים בתורה ועבודה כדרכם של חסידים.

טיפין טיפין נכנסו הדברים בליבה של בליבה של האם ותכניסהו הביתה, אך האב הישיש לא אבה בשום אופן לדבר עם בנו, מספר ימים שהה הרה"ק בבית אביו כשבכל אותם הימים בודקת אמו אחריו ורואה שתפילותיו תפילות, עבודתו בקודש כאחד מעבדי האלקים בדורות עברו, הלכה ומסרה לבעלה הגדול: ראה נא כי בננו מוכתר ומושלם בכל מידה נכונה ולא פחתה עבודתו כמלא נימה, אחר מספר ימים של שידול והפצרה אבה רבי אליהו לשוחח עם בנו.

רבי אליהו הצדיק, בראותו כי שגה הוא ביחסו לבנו וכי אכן מלא מדע וחכמה ביראת אלקים טהורה, קבלו באהבה רבה ושמחה, לילה תמים ישב הוא עם בנו והשתעשעו בימים

נקודות אור בעבודת ימי השוכבי"ם מתוך שיחות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

[א]

מהות הימים ועבודת התשובה

הארת הנפש בכח האמונה

איאת במדרש (שמו"ר ב, ה) 'אמר רבי יוסי כשם שהסנה קשה מכל האילנות כך היה שעבוד מצרים קשה לפני המקום מכל השעבודים **שבעולם**, ויש לבאר מה קושי היה בגלות מצרים יותר משאר גלויות.

יבואר ע"ד משל לאדם חולה ל"ע הנצרך לרפואה אשר אם נחלה באבר אחד או בכמה מאבריו עדיין בגדר אדם הוא, אבל **אם נחלה בדעתו ל"ע** כבר אינו בגדר אדם ואף אין בו דעת להבין שחולה הוא הנצרך לרפואה.

כמו כן בענין הגלויות אשר תכליתם להעלות חלקי הקדושה לשרשם על ידי עבודת בני ישראל, כדאיאת בנועם אלימלך (פרי יתרו) בדברי הגמ' (פסחים טז:) לא הגלה הקב"ה את ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים, הכונה להעלות חלקי הקדושה שנפלו למקומות שפלים, ובכל גלות צריכים ישראל להתגבר בקושי ונסיון המיוחד לגלות זו, אמנם **במצרים היו ישראל בגלות הדעת**, שנחשך מהם אורו יתברך לגמרי וכבר לא היתה בהם דעת להבין בין טוב לרע, ולכך קשה שעבוד זה מכל שעבודים שבעולם.

כענין זה יש בכל איש יהודי שפעמים נכשל ל"ע בחטאים ונעשה פגם בנשמתו, אמנם עדיין יש בו דעת להבין שפלות מצבו, ולשוב אל ה' מעומקא דליבא, אבל פעמים שנכשל ל"ע בעניני תשוקות הגוף אשר ענינים אלו עולים ומחשיכים אור הדעת, עד אשר אף שידוע בעצמו שחטא אינו מתעורר לתקן נפשו ולשוב אל ה'.

והעצה לאדם זה שיחזק עצמו באמונה בהשם יתברך אשר היא **למעלה מטעם ודעת**, שיאמין שאף במצבו השפל בן מלך הוא ומתוך אמונתו יזעק להשם יתברך **הצילני לבל אפול בבאר שחת**, ובכח אמונתו וזעקתו יאיר השם יתברך נפשו כבראשונה, כאשר היה בגלות מצרים שהתחזקו ישראל באמונה ויזעקו בני ישראל אל ה' להוציאם מחשכת הגלות ועל ידי זה זכו לאור הגאולה.

זהו ענין ימי השוכבי"ם שקוראים בהם פרשיות גלות וגאולת מצרים, שיכול היהודי להתחזק באמונה בהשם יתברך אף אם נחשך אור דעתו בחטאיו, כמאה"כ (תהלים קלא, ב) כגמול עלי אמו כגמול עלי נפשי, יחל ישראל אל ה' (שם קל, ז), כתינוק המוטל על ברכי אמו

שאינו דעת ואפע"כ יש בו הרגשה פנימית לסמוך על אמו, כן היהודי שנחשך אור דעתו ל"ע ייחל ויסמוך על ה' אשר הוא אביו בכל מצב ומכח זה יזכה לשוב ולהאיר נפשו.

רעוא דרעיון שמות תשפ"ג

התשובה מועלת לכל חטא

איאת בזה"ק (אחרי טו:) שבעת שבקש הקב"ה לברוא האדם אמרו לו מלאכי השרת עתיד למחטי קמך, אמר להם שכבר ברא התשובה שעל ידה יוכל לתקן נפשו מחטאיו.

הביאור בזה כי תכלית הבריאה שאף כי יש להקב"ה מלאכים ושרפים העושים תמיד רצונו בריאה בלי הפסק, עלה רצון לפניו לגלות

כבוד מלכותו כאן בעולם השפל על ידי אדם חומרי. ובאם נכשל ח"ו בחטא ומרחיק עצמו מהשם יתברך, גורם היפך הרצון שבראשית הבריאה ומחזיר העולם לבחי' תוהו ובוהו. ועל זה ברא השם יתברך כח התשובה שאף כי הביא עצמו במעשיו לבחי' תוהו ובוהו וקלקל תכלית הבריאה, על ידי התשובה **נתחדש רצונו יתברך בו ובעבודתו** כבראשית הבריאה.

ונהג יש חטאים אשר משמע בזה"ק שאין מועלת להם כמעט תשובה, אמנם מדברי הזוה"ק אלו מוכח **שמועלת התשובה לכל ענין**, שהרי טענו המלאכים שאין לברוא האדם כי עתיד למחטי קמך וענה להם הקב"ה שברא התשובה, ובאם אין התשובה מועלת לכל חטא נמצא שעדיין עומדת טענתם כאשר יחטא ח"ו בענינים שאין מועלת להם תשובה, אלא ודאי גדול כח התשובה בכל מצב לחדש רצונו יתברך באדם ובעבודתו כראשית הבריאה, וביותר בימים אלו **המסוגלים ביותר לתיקון הנפש** בתשובה ותיקון המעשים.

רעוא דרעיון תצהה תשע"ז

השם יתברך מעורר לנבנות ישראל בתשובה

ויאמר משה אל האלקים מי אנכי כי אלך אל פרעה וכי **אוציא את בני ישראל ממצרים**, ויאמר כי אהיה עמך וזה לך האות כי אנכי שלחתיך **בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה** (שמות ג, יא-יב).

הנה כאשר באים ימים המסוגלים לתשובה מתעורר לב איש

יהודי ומאיר בו דעת לשוב אל בוראו, אמנם ברצותו לשוב בא היצר להחלישו בשני טענות, האחד מה כח יש בהתעוררות לבבו להשיבו לידבק ביוצרו, והשני אחר שכבר נזדמנו אבריו ל"ע בתאוות עוה"ז הכיצד יוכל להאירם מאפילתם.

ונרמז זאת במאה"כ ויאמר משה אל האלקים מי אנכי כי **אלך אל פרעה**, פירש"י מה אני חשוב לדבר עם המלכים, משה הוא שורש הדעת והוא תמימת היהודי מה חשיבות יש בדעת המאירה בו עתה להשיב בו חיות נפשו, וכי **אוציא את בני ישראל ממצרים**, פירש"י ואף אם חשוב אני מה זכו ישראל שתעשה להם נס ותוציאם ממצרים, בני ישראל מורה על אברי האדם אשר הוא תמה כיצד יוכלו להיטהר מטינופם ליאור באור החיים. **ויאמר כי אהיה עמך**, פירש"י שאמרת מי אנכי וכי

כי אהיה עמך, כי התעוררות הדעת אינה התעוררות בעלמא כי אם התעוררות הנשלחת מאיתו יתברך לעורר לב בני ישראל, ובודאי יש בהם כח עצום ורב לחלצו משפלות, וששאלת מה זכות יש לישראל וכו' **בהוציאך את העם**

רעוא דרעיון משפטים תשע"ז

ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה, כי בכח הקבלה וההחלטה לשעבד רצונותיו מכאן ואילך להשם יתברך ולתורתו נשפע בנפשו ובאבריו טהרה משמים.

כדאיאת במשנה (אבות ג, ה) המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ, **שעל ידי הקבלה לבד** מעבירין ממנו עול מלכות מורה על כח היצר המתגבר עליו בנסינותיו, ועול דרך ארץ מורה על חשכת החומר והארציות שנמשך באבריו, ומכאן ואילך יהא בו כח לשעבד אבריו לרצונו יתברך.

רעוא דרעיון שמות תשע"ד

» המשך מעמוד הקודים

התלמוד לאורכה לרוחבה ולעומקה, רק לפנות הבוקר עלו הם על יצועם כשרבי שלמה זלמן מצפה בהתרגשות לשמש את אביו בקומו בבוקר וללוותו לבית הכנסת.

אך מה רבה התדהמה כי בבוקר לא קם רבי אליהו הינדים הזקן משנתו, נסתלק הוא במיתת נשיקה לאחר שזכה להכיר שוב את בנו חביבו, עם תום ימי האבל חזר הרה"ק ללעכוויטש, ושח לרבו על אודות הפלא הגדול שדבר ה' היה ביד עבדיו הנביאים ורבינו נח חזה בעיניו הטהורות את העתיד להיות, השיבו רבינו כי ידע שבאם יבוא אביו ויעמוד לפני ב"ד של מעלה בעודו מנדהו על חסידותו, לא יאז זאת עבורו לטובה ע"כ פעל רבינו נח להשיבו אל אביו.

ותרב חכמת שלמה

עם עלותו של רבינו הגדול מרן אדמו"ר הזקן ז"ע על כס הנהגה, קבל יחד עם כל חסידי לעכוויטש את הנהגת רבינו כשמחזיק בחבל הכסף בכל עזו, והיה מזקני וחשובי החסידים שבקוידנינו, בשנת תרי"ב בקירוב שמע הרה"ק כי בארץ ישראל ניתן לזכות להתפלל בכוונה יתרה, עזב את כל רכושו ומטלטליו בלידא ועלה לארה"ק יחד עם שני בניו מזיווגו השני.

בהגיעו לארץ, נישק את עפר ארץ הקודש ופיו מללו 'מתוק מדבש, מתוק מדבש', הרה"ק התיישב בטבריה - מקום מגורם העיקרי של חסידי קוידנינו באותה התקופה, יישוב החסידים אשר עוד מימי רבוה"ק מוויטעבסק וקאליסק. הכל קבלו את רבי שלמה זלמן בכבוד ויקר ונקרא בפיהם בחביבות 'רבי זלמן לידער' על שם עיר מוצאו לידא, לא נדיר היה למוצאו את רבי זלמן ורקד ברחוב העיר על זכיתו הגדולה לגור בארה"ק, בפי חסידים מקובל שהיה ורקד הוא עם תלמיד נוסף מבני היכלא דכסיפין - רבי הלל, הרה"ק נסתלק לבית עולמו ביום י"ז טבת שנת תרי"ט ומנוחתו כבוד בבית החיים העתיק בעיר הקודש תובב"א.

נדבת חדב"ן הרה"ג ר' נפתלי ואזנר שליט"א
לזכר נשמת
הרכנית הצדקנית
אשת חבר כ"ק אדמו"ר מוהררה"ד ז"ע
מרת אידל דינה ע"ה
בת הרה"ק ר' מרדכי יוסף משה ז"ע
י"ב טבת תשט"ז
ולרגל הולדת הבת יוכבד אידל דינה שתחי'

לעילוי נשמת
הרה"ח יקיר מרגלי ז"ל
ב"ר נח ז"ל
נלב"ע י"ד כסלו תשפ"ב
הנצח כנלות השלשים
ע"י בנו ידינו הרה"ח רבי דוד שליט"א